

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 9 april 1943 kl. 10 f. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande i anledning av väckt motion om åtgärder till förenklande av krisförvaltningens olika organs verksamhet.

I en inom första kammaren väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 8, har friherre *De Geer* hemställt, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t framhålla det synnerligen önskvärda däri att sådana åtgärder snarast vidtagas, som effektivt förenkla kristidsförvaltningens olika organs verksamhet i syfte att samtidigt med förenkling kraftigt nedbringa omkostnaderna.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttranden från statskontoret, statens krisrevision, statens livsmedelskommission, statens industrikommission, statens bränslekommission, statens trafikkommission, statens arbetsmarknadskommission och statens utrymningskommission.

Statskontoret anser, att en genomgripande omläggning av själva ransoneringssystemet i krisens nuvarande skede måste anses praktiskt taget utesluten, allra helst som detta system trots de misstag, med vilka man på nya och oprövade områden alltid måste räkna, i det stora hela väl bestått provet, vilket motionären också själv erkänt. *Statskontoret* uttalar vidare, att då statens krisrevision verkade just i motionens syfte, anledning knappast torde föreligga att vidtaga åtgärder för att underkasta krisorganen ytterligare granskning vid sidan av krisrevisionen. Slutligen framhåller *statskontoret*, att det syntes ämbetsverket förtjänt att tagas under övervägande, om icke avlöningsförmånerna inom krisförvaltningen, särskilt för befattningshavare i ledande ställning, borde underkastas en allmän översyn.

Statens krisrevision yttrar bland annat, att krisrevisionen i enlighet med gällande instruktion ägnade fortlöpande uppmärksamhet därå, att den verksamhet, som utövades av de centrala statliga krisorganen, anordnades på ett ändamålsenligt sätt.

Statens livsmedelskommission har lämnat en ingående redogörelse för det nu tillämpade svenska ransoneringssystemet, vilket bygger på den principen, att förbrukningskvantiteten förblir densamma under de olika ransoneringsperioderna men periodernas längd varierar i relation till växlingarna i försörjningsläget. En ökning av tilldelningen sker på så sätt, att perioden göres kortare än den föregående, och en minskning av tilldelningen därigenom, att perioden göres längre än den föregående. Kommissionen har anställt en jämförelse mel-

lan sagda system och den av motionären ifrågasatta metoden för ransonerings genomförande, enligt vilken tillämpas en enhetlig ransoneringsperiod, kalendermånad, och den av förskjutningar i försörjningsläget betingade ändringen av tilldelningens storlek sker genom ökning eller minskning av själva tilldelningskvantiteten. Förbrukningstiden är alltså här alltid densamma, medan förbrukningskvantiteten kan variera. Av livsmedelskommissionens redogörelse framgår, att en övergång till sistnämnda metod icke skulle medföra någon besparing för det allmänna utan tvärtom en väsentlig stegring av statens utgifter för ransoneringsarna, varjämte ransoneringsystemets förmåga av anpassning efter försörjningsläget skulle nedsättas. För att informera sig om handelns synpunkter på den föreslagna omläggningen har kommissionen hört en inom kommissionen verksam delegation — handelsrådet — sammansatt av handelns representanter inom kommissionens råd. Handelsrådet har enhälligt uttalat som sin bestämda uppfattning, att det nuvarande ransoneringsystemet ur handelns synpunkt vore vida lämpligare än det föreslagna systemet och även i övrigt torde ha så stora fördelar, att en omläggning i enlighet med förslaget icke borde ske.

Härutöver har livsmedelskommissionen uttalat, att kommissionen alltid eftersträfvade att begränsa den administrativa apparaten så långt detta vore möjligt utan att arbetseffektiviteten eftersattes.

Jämväl *övriga* i ärendet hörda *centrala krisorgan* ha framhållit, att de inom gränserna för vad som vore möjligt med hänsyn till föreliggande arbetsuppgifter vinnlade sig om att iakttaga all sparsamhet vid utövandet av sin verksamhet.

Härjämte får utskottet erinra om att chefen för folkhushållningsdepartementet, såsom framgår av det som bilaga till statsverkspropositionen till innevarande riksdag fogade utdraget över folkhushållningsärenden, vid anmälan av anslagsbehovet för nästa budgetår under riksstatsens elfte huvudtitel anfört, bland annat, att avsikten vore att låta verkställa en allmän översyn över krisförvaltningens organisation i syfte att hålla kostnaderna för krisförvaltningen i möjligaste mån nere. I anslutning härtill har statsutskottet i sitt utlåtande nr 11 uttalat, att utskottet, som ansåge det synnerligen angeläget, att nämnda översyn komme till stånd, förutsatte, att härvid alla de besparings- och rationaliseringsmöjligheter, som det statsfinansiella läget oundgängligen krävde, bleve beaktade. Det syntes statsutskottet vidare böra undersökas om den inom krisorganen förefintliga arbetskraften för det mera rutinmässiga arbetet utnyttjades på ett fullt ändamålsenligt och rationellt sätt. Därjämte torde enligt statsutskottet böra närmare prövas huruvida de nu utgående, delvis tämligen höga ersättningarna och arvoden för sådana uppdrag, där vederbörande icke i full utsträckning ställde sin tid och arbetskraft till statens förfogande, vore med hänsyn till arten och omfattningen av arbetsuppgifterna lämpligt avpassade eller om icke en viss justering nedåt av ersättningsgrunderna kunde låta

sig göra. Statsutskottet har slutligen hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet sålunda anför. Denna hemställan har riksdagen bifallit.

För egen del får utskottet anföra följande.

Utskottet.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår torde motionens syfte få anses tillgodosett genom riksdagens ovan berörda beslut i samband med behandlingen av utgifterna för budgetåret 1943/44 under riksstatens elfte huvudtitel. Vad angår den av motionären ifrågasatta övergången från det nuvarande ransoneringssystemet till ett system med ransoneringskort gällande för kalendermånad, kan utskottet med hänsyn till de ökade kostnader och olägenheter i övrigt, som enligt vad livsmedelskommissionen påvisat, skulle vara förenade med sistnämnda system, icke finna en dylik omläggning välbetänkt.

Under återopande härav får utskottet hemställa,

att ifrågavarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 30 mars 1943.

På utskottets vägnar:

IVAR EKSTRÖMER.

Närvarande: herrar *Ekströmer*, *Heiman** och *Nils Elowsson*, fru *Sjöström-Bengtsson* samt herrar *Gunnar A. Andersson** och *Lindblom*.

* Ej närvarande vid justeringen av utlåtandet.
